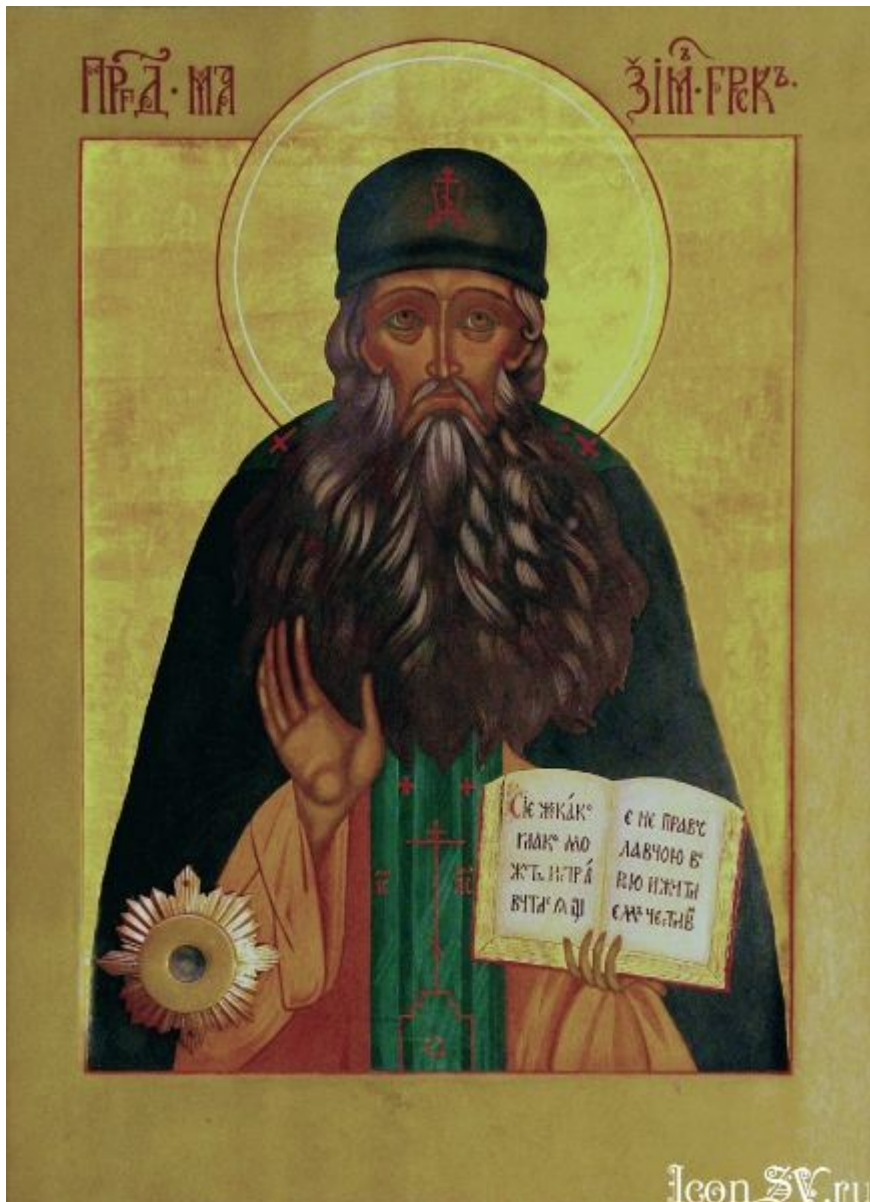

Συνοπτική διδασκαλία περί του Αγίου Πνεύματος του Αγίου Μαξίμου του Γραικού.

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#)

Απόσπασμα

πρωτοπρεσβυτέρου Δημητρίου Αθανασίου.

Εισαγωγικά

Το συγγραφικό έργο του Αγίου Μαξίμου αναφέρεται σε όλους σχεδόν τους κλάδους της χριστιανικής επιστήμης. Η ρωσική πραγματικότητα έδωσε σε αυτόν την αφορμή να γράψει και δογματικά , αντιρρητικά και ερμηνευτικά , ηθικοδιδασκτικά, ιστορικά και φιλολογικά έργα, που μαρτυρούν την πολυμάθειά του.

Στα δογματικά κείμενα του Οσίου ιδιαίτερη θέση έχουν αυτά που ασχολούνται με τους ετεροδόξους Παπικούς, όπου ο Άγιος παρουσιάζει την Ορθόδοξη διδασκαλία αντικρούοντας με θεολογικά επιχειρήματα τις αιρετικές κακοδοξίες τους. (το

filioque, την χρήση των Αζύμων και το καθαρτήριο πύρ.)

Με αφορμή την πρόσφατη ΙΣΤΟΡΙΚΗ ,ΠΡΩΤΗ και ΜΟΝΑΔΙΚΗ έκδοση του Παρακλητικού Κανόνα στο Άγιο Πνεύμα του Οσίου Μαξίμου, στην εκκλησιαστική υμνογραφική γλώσσα,(του μοναδικού κειμένου της εκκλησιαστικής Γραμματείας με το συγκεκριμένο θέμα), θεωρήσαμε ιδιαίτερα ωφέλιμο να παρουσιάσουμε αρχικά συνοπτικά την διδασκαλία περί του Αγίου Πνεύματος, όπως αναπτύσσεται στα διάφορα έργα του Οσίου. Η συγκεκριμένη έκδοση μας έδωσε την ευκαιρία να παρουσιάσουμε στο χριστεπώνυμο πλήρωμα για πρώτη φορά το νηπτικό έργο του Αγίου Πνεύματος, όπως το παρουσίασε στο υμνογραφικό κείμενο ο ποιητής Όσιος και δεν αναφέρεται σε κανένα κείμενό του.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να μελετήσουν τα σχετικά, στον θεολογικό σχολιασμό του Κανόνα στο εκδοθέν βιβλίο.

Επίσης ιδιαίτερη μνεία ,για την διδασκαλία περί του Αγίου Πνεύματος, γίνεται και στην Ομολογία πίστεως του Οσίου ,που την συνέταξε όταν βρισκόταν στην Μονή Τβέρ. Στο ομολογιακό αυτό κείμενο ο Όσιος, αφού πρώτα διακηρύσσει την Πίστη του πρώτα στον εν Τριάδι Θεό, (τον Οποίο δέχεται Ένα,Τρισυπόστατο, στην συνέχεια ομολογεί τον Υιό του Θεού τέλειο Θεό και τέλειο άνθρωπο «δια την ημετέραν σωτηρίαν Σταυρόν και Πάθος και θάνατον και τρήμερον ταφήν υπομείναντα και αναστάντα εκ νεκρών τη Τρίτη ημέρα και ανελθόντα εις τους ουρανούς και καθεζόμενον εκ δεξιών του Θεού και Πατρός αυτού και πάλιν ερχόμενον κρίναι ζώντας και νεκρούς και αποδούναι εκάστω κατά τα έργα αυτού»,) ομολογεί και την πίστη του στο Άγιο Πνεύμα τοεκπορευόμενον εκ μόνου του Πατρός. Και συνεχίζει γράφοντας και τα εξής:«Επέκεινα του ιερού τούτου μυστηρίου ούτε σοφίζομαι, ούτε διδάσκω τινά, αλλ'ολοψύχως έχομαι πάντων των θεολογικών δογμάτων και πασών των διδασκαλιών,των παραδεδομένων ημίν υπό τν αυτοπτών και υπηρετών του Θεού Λόγου και των παρ'αυτών λαβουσών αυτάς Οικουμενικών Συνόδων των θεοπνεύστων πατέρων,μηδαμώς προσθέτων ή αφαιρών τι ή και έν ιώτα ή γράμμα μεταβάλλων, αλλά πάσαν την Ορθόδοξον πίστιν και θεολογίαν τηρών εν τη εμή καρδία πλήρη και αμετάβλητον".

Στην σύντομη παρουσίαση της δογματικής διδασκαλίας του Οσίου Μαξίμου περί του Αγίου Πνεύματος, θα χρησιμοποιήσουμε στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα του.

Α.. Λόγος «Κατά Νικολάου του Λατίνου περί της εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος».

Β.Λόγος Εγκωμιαστικός στους Αποστόλους Πέτρο και Παύλο, όπου γίνεται και έλεγχος των μεγάλων λατινικών αιρέσεων.

Γ.Κατά της πλάνου συγγραφής του Νικολάου Ντέμτση περί ενώσεως των ορθοδόξων χριστιανών και λατίνων.

Δ.Λόγος κατά λατίνων ότι ουδαμώς εις ουδένα επιτρέπεται να προσθέτη εις το Θείον Σύμβολο της της αμωμήτου χριστιανικής Πίστεως.

Ε.Επιστολή προς τον πολύσοφον Νικόλαον Ντέμσην,στην οποία αναπτύσσονται πάλι τα ιδιώματα των Τριών προσώπων της Αγίας Τριάδος και ανασκευάζεται η εκ του Υιού εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος.

ΣΤ. Λόγος εν μέρει ελεγκτικός της λατινικής κακοδοξίας

Ζ.Απαντητική τω Νικολάω Ντέμσην,όπου πραγματεύεται πάλι το filioque και άλλα θέματα όπως η περί της αγαμίας του κλήρου, της νηστείας του Σαββάτου κ.λ.π.

Αφορμή για την συγγραφική αυτή δράση ήταν ο γιατρός του ηγεμόνα Νικόλαος Ντέμτση (Γερμανός). Ο Νικόλαος ήταν Γερμανός στην καταγωγή και έζησε στην Μόσχα στις αρχές της όγδοης χιλιετίας, όταν ηγεμόνας της Ρωσίας ήταν ο Βασίλειος. Έχαιρε μεγάλης εκτιμήσεως και έγραψε μελέτη για την ένωση της Ορθοδοξίας με τον Ρωμαιοκαθολικισμό. Αν και φαινομενικά επαινεί την ορθόδοξη πίστη ,κατά βάθος δείχνει την συμπάθειά του προς τους παπικούς.

Ο Νικόλαος με τα επιχειρήματά του είχε σχεδόν πείσει υπέρ της Ουνίας τον προσωπικό φίλο του Μαξίμου Θεόδωρο Κάρπωφ. Ο Κάρπωφ έστειλε επιστολή προς τον Μάξιμο και τον παρακάλεσε, ως πλέον αρμόδιος, να πει την γνώμη του για τις ενωτικές προσπάθειες του Νικολάου. Αν και τότε ο Μάξιμος ασχολούνταν με την μετάφραση του Ψαλτηρίου, έγραψε μικρή πραγματεία για τις κυριότερες κακοδοξίες των Λατίνων με τον τίτλο « Λόγος κατά Λατίνων ότι ουδαμώς εις ουδένα επιτρέπεται να προσθέτη τι εις το θείον σύμβολον της αμωμήτου χριστιανικής πίστεως ή να αφαιρή απ' αυτού.»

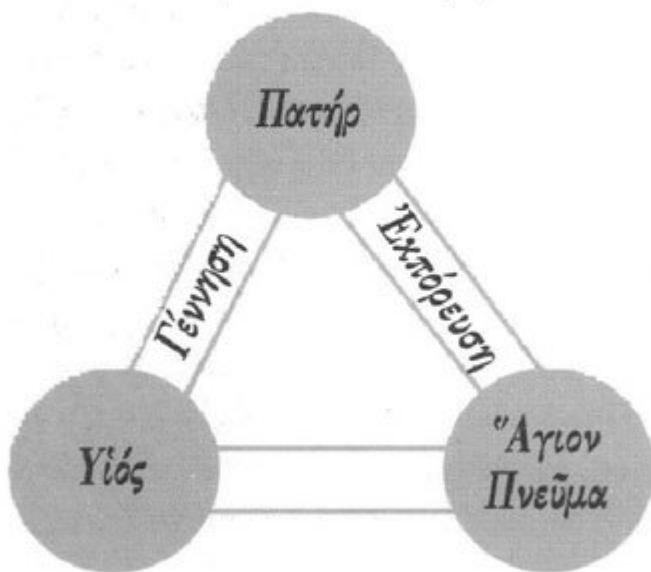
Αυτή έλαβε ο Νικόλαος από τον Κάρπωφ και έτσι άρχισε αλληλογραφία μεταξύ αυτού και του Μαξίμου. Έτσι δημιουργήθηκαν τα επτά κείμενα Α,Β,Γ,Δ,Ε,ΣΤ, και Ζ,που αναφέρονται παραπάνω.

Βασικά σημεία της συνοπτικής δογματικής διδασκαλίας περί του Αγίου

Πνεύματος διδασκαλία του Οσίου Μαξίμου του Γραικού

Ο Άγιος Μάξιμος, με δογματική ακριβολογία, βιβλική και πατερική θεμελίωση ανατρέπει τις θέσεις του Νικολάου Γερμανού. Ιδιαίτερα στον λόγο «Κατά Νικολάου του Λατίνου περί της εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος», με ισχυρή απολογητική επιχειρηματολογία ανατρέπει την αιρετική κακοδοξία του filioque. Η θέση της Δύσης ήταν ότι ο Πατήρ και ο Υιός αποτελούν μία Αρχή, ένα Κύριο και ένα Θεό και ως εκ τούτου και στην εκπόρευση του Αγ. Πνεύματος και εκ του Υιού, "filioque" δεν εισάγονται δύο Αρχές και δύο Θεοί. Έτσι πατήρ και Υιός συμμετέχουν από κοινού στην εκπόρευση του Αγ. Πνεύματος.

*Όρθόδοξος παράσταση τῆς ἐκπόρευσης
«ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς»*

Τα κείμενα (Α,Β,Γ,Δ,Ε,ΣΤ και Ζ βρίσκονται στον δεύτερο τόμο των Απάντων του Αγίου Μαξίμου του Γραικού, που εξέδωσε η Ιερά Μονή Βατοπαιδίου το 2012. Επίσης χρησιμοποιήσαμε και πληροφορίες που μας παρέχει ο μακαριστός καθηγητής Γρηγόρης Παπαμιχαήλ στο βιβλίο του -Μάξιμος Γραικός. Ο πρώτος φωτιστής των Ρώσων.

(Με τους συμβολισμούς αυτούς γίνονται οι παραπομπές στην συνέχεια του άρθρου).

Τα βασικά σημεία της διδασκαλίας του Αγίου Μαξίμου είναι τα παρακάτω

1. Το Άγιο Πνεύμα εποίησε την Δημιουργία μαζί με τον Πατέρα και τον Υιό, όπως λέγει ο Δαβίδ «Τω λόγω του Κυρίου οι ουρανοί εστερεώθησαν και τω πνεύματι του στόματος αυτού πάσα η δύναμις αυτών» (Ψαλμ.32,6)(Γ)

2. Το Πνεύμα εκπορεύεται από την υπόσταση του Πατρός και γι' αυτό τον λόγο ο

προφήτης δεν ανέφερε παραπάνω και περί Λόγου, θέλοντας να δείξει φανερά και να πείσει ότι μιλάει περί της εκπορεύσεως του Πνεύματος.(Γ)

«Ο Πατήρ και ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα διαφέρουν μεταξύ τους ,σύμφωνα με τον Άγιο Ιωάννη τον Δαμασκηνό, επειδή ο Πατήρ είναι αγέννητος, ο Υιός είναι γεννητός και συνάναρχος με τον Πατέρα έχοντας μόνο μία αρχή-την άχρονη εκπόρευση εκ του Πατρός, όπως και ο Υιός. Μάλιστα ούτε ο Πατήρ στερείται την αγεννησία, επειδή γεννά τον Υιό, ούτε ο Υιός στερείται την γέννηση, αφού γεννάται εκ του Πατρός. Συνακόλουθα ούτε και η εκπόρευση του Πνεύματος Το μετατρέπει στον Πατέρα ή τον Υιό, αλλά ως Θεός διατηρεί το ιδίωμά Του αμετάθετο. Εξ άλλου πως θα ήταν δυνατόν το ιδίωμα να είναι ιδίωμα, αν αυτό άλλαζε και μεταβαλλόταν;»(Γ)

Μοναδική πηγή της υπερουσίου θεότητας είναι ο Πατέρας, και αυτό το χαρακτηριστικό είναι που τον διακρίνει από τον Υιό και το άγιο Πνεύμα, τότε κανένα από τα δύο αυτά Πρόσωπα δεν μετέχει στην πηγή της θεότητας. Σε αντίθετη περίπτωση θα προέκυπτε σύγχυση των θείων Προσώπων και αναίρεση των χαρακτηριστικών που τα διακρίνουν.

5.Το Άγιο Πνεύμα χαρακτηρίζεται ως Πνεύμα αληθείας και Πνεύμα Υιοθεσίας. Είναι ένα αληθινό πρόσωπο που ήρθε να κατοικήσει μέσα στους γνήσιους μαθητές του Ιησού Χριστού μετά το θάνατο, την ανάσταση και ανάληψή Του στον Ουρανό (Πράξεις 2)

Το Άγιο Πνεύμα, μας προσφέρει τούτη τη εξής δυνατότητα. Φωτίζει τις καρδιές μας διώχνοντας την εμπαθή σκοτεινιά, φωτίζει το νου μας, ώστε να σκεφτόμαστε καθαρά, φωτίζει τη ζωή μας, ώστε να συναναστρεφόμεστε με ευθύτητα, φωτίζει τον κόσμο, ώστε σαν μια ψυχή να ζει την κοινωνία του Θεού, ανοίγει νέους ορίζοντες, αποκαθιστά την αλήθεια και γι' αυτό αποκαλείται «Πνεύμα της αληθείας».

Το Άγιο Πνεύμα μας οδηγεί σε νέα σχέση με τον Τριαδικό Θεό, στην υιοθεσία. «Όπως ο Χριστός δέχεται την υιοθεσία έτσι το Πνεύμα πραγματοποιεί την υιοθεσία επειδή «..ουδείς δύναται ειπείν Κύριον Ιησούν ει μη εν Πνεύματι Αγίω»(Α Κορ.12,3)

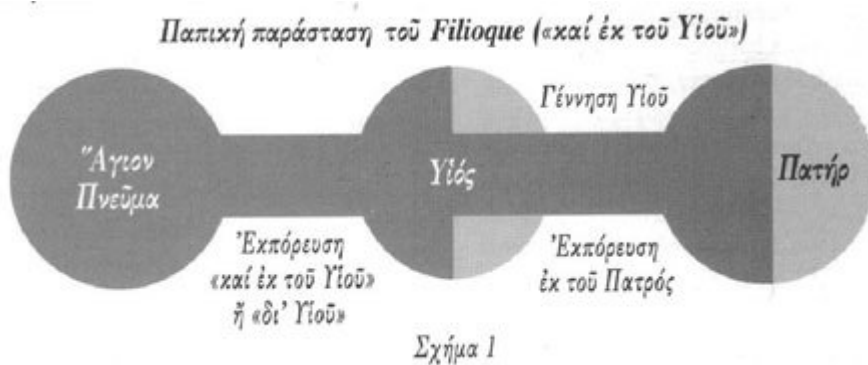
6.Το Πνεύμα αναφέρεται και ως "άλλος Υιός» επειδή πραγματικά το Πνεύμα είναι ίσο με τον Υιό στις ενέργειες και στην ουσία γενικώς εκτός από την γέννηση.(Γ)

Στην Τριαδολογία η απόλυτος ομοτιμία και ισότητα του Αγίου Πνεύματος προς τα δύο άλλα πρόσωπα έχει ως συνέπεια να έχουμε αληθή και πραγματική τριάδα προσώπων, διακρινομένων μόνον κατά τα τρία υποστατικά ιδιώματα· το αγέννητο του Πατρός, το γεννητό του Υιού και το εκπορευτό του Αγίου Πνεύματος. Η-

μείωση του Αγίου Πνεύματος εν τη Τριάδι και εξάρτησή του και εκ του Υιού, (filioque) οδηγεί εις μείωση του έργου του Αγίου Πνεύματος στην Εκκλησία. Η Ορθόδοξη Εκκλησία απορρίπτει το filioque όχι μόνον ως προσθήκη χωρίς απόφαση οικουμενικής συνόδου, αλλά ως διδασκαλίαν που μειώνει το ενα πρόσωπο και καθιστά την Τριάδα «ανομοίαν προς εαυτήν».

Το Άγιο Πνεύμα «εκπορεύεται αϊδίως εκ του Πατρός», και αποστέλλεται από τον Υιό, κατά Θεία οικονομία, στον κόσμο τελειώνοντας το έργο της απολυτρώσεως, όπως ρητά αναφέρεται στο Ιωάννη 15,26.

Το Άγιο Πνεύμα έχει την αιτιατή αρχή του στον Πατέρα, με διαφορετικό τρόπο απ' ότι ο Υιός. Έτσι ο Υιός γεννάται προαιωνίως από τον Πατέρα, ενώ το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται προαιωνίως από τον Πατέρα. Αυτά αποτελούν και τα λεγόμενα υποστατικά ιδιώματα τους, δηλαδή οι μη κοινές ιδιότητες που έχουν οι υποστάσεις της Τριάδας.

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com